

productiviteit van den bodem. Dit mag hier wel eens gezegd worden, want er zijn nog altijd menschen, die meenen, dat de Vereeniging chaotische toestanden in het leven zou willen roepen en niets is minder waar.

Wij hopen dan ook, dat de lezers van *D. L. N.* het hunne zullen doen, om het voortbestaan van het Leuvenumsche bosch te verzekeren. Gij kunt het niet missen. Het best helpt men natuurlijk door aandeelen te nemen in de leening, maar men kan ook reeds steun geven door toe te treden als lid der Vereeniging, door nieuwe leden te werven, door het bedrag uwer contributie te verhoogen, door kleine of groote schenkingen. Wees vooral niet bang, dat uw hulp overtollig is of te laat komt, want behalve op de Veluwe is ook nog in andere deelen van ons land zeer veel te doen.

Binnenduin, Bloemendaal.

JAC. P. THJSSE,
*Secretaris der Vereeniging tot Behoud
van Natuurmonumenten in Nederland.*

EEN MOSSEN-BASTAARD?

DEZE foto werd door den heer Cool genomen naar een groepje plantjes van het ruige haarmos (*Polytrichum piliferum*) van de zanderij bij Bussum afkomstig. Te midden van de kapsels die geheel door hun fluweelig huikje gedekt zijn, zooals dat behoort bij dit haarmos (zie fig. 1 bij *p*), zijn er een aantal, die het scheeve, gespleten mutsje dragen, precies gelijkend op dat van het verwante *Catharinamos* (*Atrichum undulatum*). Deze kapsels zijn ook gebogen zooals die van *Catharina*-mos, maar daarbij kort en dik gebleven als die van het haarmos (zie fig. 1 bij *b*); de sporendosjes van *Catharinamos* zijn langer (fig. 3). De hals, d. i. de plaats waar de steel in het sporendosje overgaat, heeft geheel de eigenaardige vorm, zooals die bij het ruige haarmos behoort. De bebladerde stammetjes waarop deze afwijkende sporendosjes zaten onderscheidden zich in niets van de omringende stammetjes, die de gewone haarmos-kapsels droegen. Ook onder het microscoop zag ik in de blaadjes geen verschil. De blaadjes van het *Catharinamos* lijken er heelemaal niet op.

Heel verleidelijk was het nu om te meenen, dat deze kapsels zouden ontstaan zijn uit een kruisbevruchting van een vrouwlijke „bloem“ van 't ruige haarmos met een mannelijke van *Catharinamos*. Dan zou te begrijpen zijn, dat het stammetje met de blaadjes geheel gelijk is aan de andere van het haarmos, want dit stammetje, dat de ♀-bloem op zijn top gedragen heeft, zal er allicht niet anders door geworden zijn, of er op z'n top een normaal kapsel van 't haarmos zich ontwikkelde of een afwijkend. Het groeit trouwens in dien tusschentijd nauwelijks meer, wordt alleen wat donkerder van kleur en schijnbaar dor.

Toch is die veronderstelling heel gewaagd, we weten toch nog zoo weinig hoe de eigenschappen van bastaarden tot stand komen; lang niet altijd zijn de eigenschappen van de bastaard tusschen die van de ouders in liggend. Ook kunnen nog op heel andere wijze afwijkende eigenschappen optreden, die bij

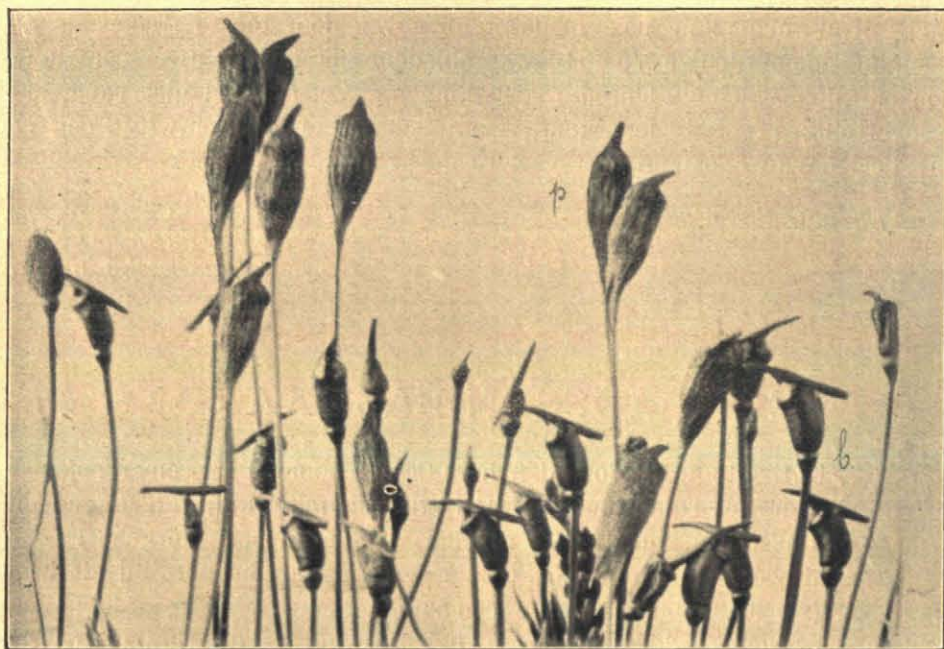

Foto P. Coot., Haarlem.

Fig. 1. De twee verschillende vormen van kapsels ($2 \times$ vergroot).

verwante soorten thuis hooren, denk bijv. maar aan atavisme. Verdacht is verder nog, dat juist het huikje zoo geheel naar den „vader“ zou aarden, want het huikje ontstaat toch uit de wand van het archegonium (de stamper van 't mos) en heeft dus met de vader al heel weinig te maken.

Dit zou nog wel in overeenstemming te brengen zijn met de aanname, dat het een bastaard is: nl. wanneer het niet meer de eerste, maar reeds de tweede of al een verdere generatie is na de bastaardbevruchting. Het zou dan kunnen zijn, dat alle plantjes van het polletje afstammelingen zijn uit het eene, verkeerd bevruchte archegonium en de twee verschillende vormen door een z.g. n. bastaardsplitsing ontstaan zijn. Het is bij deze splitsingen niet ongewoon dat een van de beide geheel op één der 2 stamvormen lijkt. We hebben de vreemde kapsels niet nauwkeurig geteld, maar het zullen er niet veel meer of minder dan $\frac{1}{4}$ van het heele polletje geweest zijn, een verhouding die bij dergelijke splitsingen (volgens de wetten van Mendel) heel gewoon is.

Maar dit alles is alweer niet meer dan een veronderstelling en een gewaagde, al lijkt het een erg plausibele.

Wel vind ik vondsten van andere bastaard-moskapsels vermeld (o.a. in Engler-Prantl) maar zekerheid, dat het bastaarden waren, hebben we ook daar

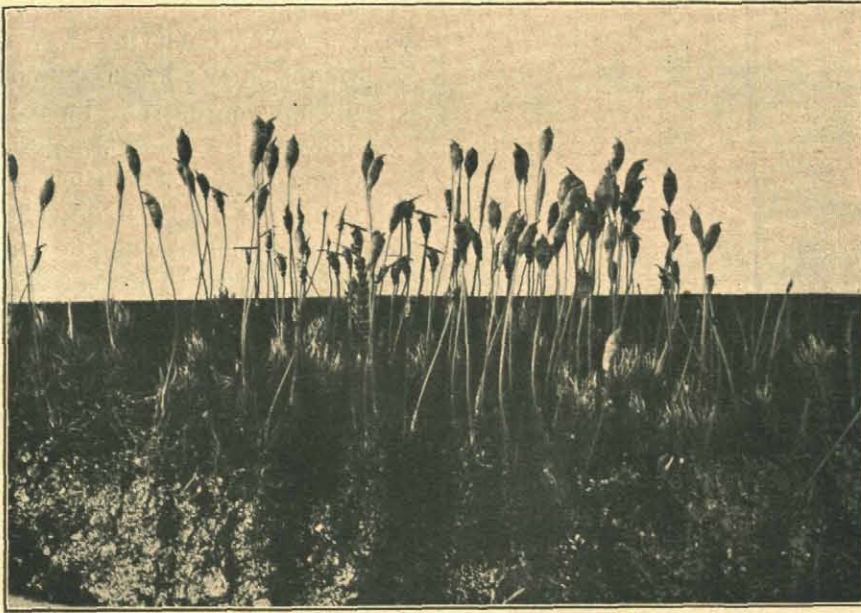

Foto P. COOL, Haarlem.

Fig. 2. Een stuk van het polletje.

niet. Die zouden we alleen dan hebben, als we zelf de bastaardbestuiving hadden tot stand gebracht.

Sporen uit de vreemde kapsels hebben we uitgezaaid op turf gedrenkt in v. d. Crone's voedingsvloeistof, die Dr. Garjeanne daarvoor heeft aanbevolen. Misschien gelukt het ze een eind ver te kweken.

Amsterdam, Juni 1910.

J. HEIMANS.

ZEEËGELS.

IERLIJKE vormen, een fraaie teekening van het oppervlak en een merkwaardige bouw, dat zijn van planten of dieren de kenmerken, die altijd 't eerst onze aandacht trekken. Van de dieren om ons heen komen wij het meest in aanraking met Zoogdieren en Vogels, dus met Gewervelden, en nu waag ik het een

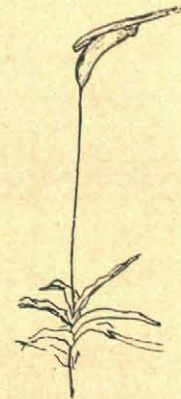

Fig. 3.